

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 657.422.1

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.14>

Вдовенко І.С.

аспірант

Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА НЕДОЛІКИ

В умовах нестабільного ринкового середовища зростає роль ефективності управління фінансами підприємств через застосування дієвих фінансових механізмів розвитку підприємств аграрного сектору. Проаналізовано основні фінансові механізми розвитку підприємств галузі сільського господарства, визначено їх особливості та недоліки. Встановлено, що запроваджена система фінансування державної підтримки агропромислового комплексу не забезпечує визначеного на законодавчому рівні сприяння життєдіяльності аграрних підприємств, їх конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках, гарантування продовольчої безпеки, посилення соціального захисту сільського населення переважно через недосконалість наявних механізмів та небажання самих аграріїв користуватися ними. Визначено стримуючі фактори кредитування аграрних підприємств та розвитку агрострахування, що унеможливує поліпшення їх фінансового забезпечення та ефективного управління ризиками в аграрному секторі задля нарощення потенціалу їх динамічного розвитку. Ефективність фінансових механізмів забезпечення розвитку аграрного сектору економіки залежить від правильно сформованої фінансової політики окремо взятого підприємства та держави загалом, що сприяє збігу економічних інтересів аграрного підприємства та держави.

Ключові слова: фінансова політика, фінансові механізми, механізм банківського кредитування, механізм страхового захисту, механізм державної фінансової підтримки, фінансове забезпечення.

Постановка проблеми. Трансформаційні зміни в економіці впливають на стратегічні цілі й завдання фінансової політики, відповідно, змінюються інструменти та важелі ефективного впливу на соціально-економічні процеси, що відбуваються в суспільстві загалом та в галузях економіки зокрема.

Фінансова політика підтримки пріоритетних галузей економіки може розглядатися в аспектах створення умов зростання сукупного попиту та ділової активності в комплексі галузей виробництва продовольчих і непродовольчих товарів, стимулювання концентрації фінансових ресурсів у перспективних галузях економіки задля реалізації механізмів подальшої диверсифікації економіки, здійснення цілеспрямованих структурних зрушень для покращення її відтворювальної структури [1, с. 342].

Основними завданнями розвитку аграрного сектору в Україні є забезпечення економічного зростання галузі загалом і передбачення збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення продуктивності праці, формування раціональної структури попиту й асортименту сільськогосподарської продукції, забезпечення сталості розвитку агропромислового виробництва завдяки стабільності ринкових цін, запобіганню та стримуванню інфляції, розвитку сільських територій та підтримки зайнятості сільського населення, розвитку відповідної інфраструктури, забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках.

В умовах нестабільного ринкового середовища зростає роль ефективності управління фінансами

підприємств через застосування дієвих фінансових механізмів розвитку підприємств аграрного сектору. Актуальність дослідження ролі та значення фінансових механізмів у забезпеченні розвитку аграрних підприємств зумовлена об'єктивною потребою товаровиробників у поліпшенні показників їх фінансово-господарської діяльності та накопиченні потенціалу їх подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку аграрного сектору економіки у своїх працях розглядають І.Г. Кириленко [2], Ю.О. Лупенко [3], М.Й. Малік [4], В.П. Рябоконь [5], П.Т. Саблук [6]. Проте в умовах постійних змін векторів економічної та фінансової політики держави необхідним є оцінювання ефективності фінансових важелів та інструментів забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору економіки.

Мета статті полягає в оцінюванні фінансових механізмів розвитку підприємств аграрного сектору та стримуючих факторів їх дієвого впливу на ефективність діяльності, конкурентоспроможність на внутрішньому й зовнішньому ринках, гарантування продовольчої безпеки, посилення соціального захисту сільського населення.

Виклад основного матеріалу. Механізми фінансового забезпечення аграрних підприємств для кожного періоду розвитку економіки країни матимуть свої особливості, тому не можуть бути незмінними, адже вони залежать від кон'юнктури ринків, можливостей бюджетного фінансування конкретних програм, державних пріоритетів підтримки тощо [7, с. 13].

У вітчизняній практиці аграрного сектору економіки сформовані та використовуються різні фінансові механізми (механізм державної фінансової підтримки, механізм банківського кредитування, механізм страхового захисту тощо), які за умови дієвості використовуваних інструментів та важелів впливу сприяють розвитку окремо взятого підприємства та галузі сільського господарства загалом.

Щодо особливостей фінансових механізмів розвитку підприємств галузі задля доповнення ринкового механізму існує державне регулювання аграрного сектору економіки через механізм державної фінансової підтримки, сутність якого полягає в тому, що держава шляхом застосування правових, адміністративних та економічних важелів регулює поведінку сільськогосподарського товаровиробника, визначає перспективи розвитку галузі, виконує спрямовуючу роль щодо реалізації довготривалих програм розвитку агропромислового комплексу у сприятливий для національної економіки бік.

Дослідженням встановлено, що запроваджена система фінансування державної підтримки агропромислового комплексу не забезпечує визначеного на законодавчому рівні сприяння життєдіяльності аграрних підприємств, їх конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках, гарантування продовольчої безпеки, посилення соціального захисту сільського населення переважно через недосконалість наявних механізмів, а іноді через небажання самих аграріїв користуватися такими механізмами.

Щорічна зміна порядків і механізмів виділення коштів з державного бюджету, їхня громіздкість, запізниті затвердження та внесення до них неодноразових змін протягом року спричиняє несвоєчасне одержання коштів державної фінансової підтримки, їх неефективне використання й повернення в кінці року до державного бюджету [8, с. 75].

Бюджетна програма КПКВК 1201150 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» передбачає такі напрями підтримки: фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів, фінансова підтримка розвитку фермерських господарств, фінансова підтримка розвитку садівництва, виноградарства та хмелярства, державна підтримка розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції, часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва.

Впродовж 2019 р. вітчизняним сільськогосподарським товаровиробникам було перераховано 2,84 млрд. грн. державної підтримки за окремими напрямами [9]. Так, за напрямом «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств» загалом за весь період фермерам було сплачено 230,4 млн. грн. бюджетних дотацій.

За вересень-листопад 2019 р. сплачено 382 млн. грн. 1 000 суб'єктам господарювання за програмою «Державна підтримка тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва)». Загалом у 2019 р. за відповідною програмою нараховано 1,6 млрд. грн., якою скористалося 1,4 тис. суб'єктів господарювання та 181,9 тис. фізичних осіб.

За напрямом «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та

ягідників і нагляд за ними» 112 суб'єктам господарювання схвалено розподіл коштів на суму 119,8 млн. грн. для компенсації витрат за придбання садивного матеріалу плодово-ягідних культур та винограду [9].

До структурних підрозділів ОДА за напрямом «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» фактично спрямовано 104,1 млн. грн. (станом на 8 листопада 2019 р.). Найбільші суми компенсації нараховано сільгоспвиробникам таких областей, як Вінницька (8,95 млн. грн.), Київська (8,39 млн. грн.), Черкаська (8,05 млн. грн.), Хмельницька (7,07 млн. грн.), Полтавська (6,78 млн. грн.) та Харківська (6,14 млн. грн.). Загалом підтримкою скористалося 426 сільгоспвиробників, залучивши пільгових кредитів на суму 4,6 млрд. грн.

Згідно з програмою «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» за січень-вересень 2019 р. сільгоспвиробникам спрямовано 640,3 млн. грн. на компенсацію вартості сільськогосподарської техніки та обладнання, придбаних у вітчизняних заводів-виробників. Програмою скористалося 5 400 сільськогосподарських товаровиробників, придбано 10 309 одиниць техніки та обладнання на загальну вартість 3,1 млрд. грн. За програмою «Надання кредитів фермерським господарствам», яка реалізується через Укрдержфонд, сплачено 140 млн. грн. дотацій для 432 сільгоспвиробників.

Отже, якщо у 2019 р. за певними напрямами державної програми сільськогосподарські товаровиробники певною мірою отримували фінансування, то у 2020 р. ситуація з фінансуванням є іншою [9].

З наявних напрямів бюджетної програми КПКВК 1201150 «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» у 2020 р. освоювались кошти лише за двома напрямами, такими як «Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів» (125 млн. грн. із 1,2 млрд. грн., передбачених бюджетом) та «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» (152 млн. грн. із 1 млрд. грн., передбачених бюджетом) [10].

Ефективне використання обмежених бюджетних коштів вимагає адекватної довгострокової стратегії розвитку аграрного сектору економіки, спрямування фінансових ресурсів бюджетів усіх рівнів винятково на пріоритетні заходи підтримки розвитку сільського господарства та підприємництва в сільській місцевості, зокрема підтримку основного виду діяльності сільськогосподарських підприємств; проведення наукових досліджень, насамперед селекції в рослинництві та тваринництві, впровадження сучасних технологій, виробництва нових видів продукції, підвищення її якості та розширення асортименту; проведення технологічних ярмарків; здійснення інвестицій, спрямованих на відтворення ресурсного потенціалу, зниження затрат, створення сучасної виробничої інфраструктури та розвиток сільськогосподарських ринків; освіти й професійного навчання, розвитку аграрної науки; здійснення державних замовлень [11, с. 208–209].

Механізм банківського кредитування підприємницької діяльності аграрних підприємств є формою реалізації процедури кредитування, що здійснюється самостійно кожним комерційним банком на основі сформованої кредитної політики, ефективність якого визначається збігом економічних інтересів кредитора та позичаль-

ника і, як наслідок, досягненням кінцевої мети кожного суб'єкта кредитних відносин: для позичальника – зростання ефективності (прибутковості) підприємницької діяльності за рахунок позичених джерел, а для кредитора – отримання прибутку від кредитної операції без втрати потенційного клієнта на майбутнє [12].

Основними умовами надання банківських кредитів є добрий фінансовий стан позичальника, позитивна кредитна історія, наявність власного капіталу, наявність поточного рахунку в банку та постійні грошові надходження на нього, наявність двох і більше джерел для погашення кредиту та застраховане заставлене майно.

В структурі наданих кредитів банківською системою України найбільша частка припадає на кредити суб'єктам господарювання (у 2019 р. цей показник становить 80,4%), рівень проникнення валових кредитів суб'єктам господарювання до ВВП скорочується з 51,7% у 2014 р. до 25,8%, а чистих кредитів – з 44,7% у 2014 р. до 13,3% у 2018 р. Нині мізерною залишається частка кредитів підприємствам аграрного сектору в загальному обсязі, адже вона становить лише 6,92% (у 2017 р.) [13].

Основними стримуючими факторами до кредитування аграрних підприємств, на думку науковця [14], є такі: «з боку кредитора: високі процентні ставки; неприйнятні вимоги до застави; небажання банків кредитувати новостворені підприємства та малий і середній бізнес; підвищені вимоги до фінансової звітності; а з боку позичальника – негативний імідж підприємства або сумнівна кредитна історія; розбіжності в інформації, що надається банку, в тому числі у фінансових документах; малий досвід у веденні агробізнесу; закредитованість підприємства і галузі; проблеми в отриманні відшкодування частини процентної ставки; залежність платоспроможності позичальників від форс-мажорних факторів (погодні умови, зношеність основних фондів, недиверсифікований бізнес, відсутність довгострокових кредитів), низька культура роботи позичальників з кредитами і відсутність необхідного досвіду позичальників про ринок кредитних послуг саме у сфері малого агробізнесу».

Використання механізму страхового захисту аграріїв передбачає відносини, спричинені необхідністю акумуляції фінансових ресурсів задля відшкодування збитків, спричинених настанням ризикових та загрозливих наслідків агропромислового виробництва, пов'язаних зі специфікою діяльності, що створює сприятливі умови для безперервного процесу суспільного відтворення. Цей механізм є гостро необхідним для галузі сільського господарства і водночас недосконалим, оскільки існують стримуючі чинники розвитку агрострахування, які аналізують з трьох сторін [15; 16]: з боку держави (недосконалість чинної нормативно-правової бази; формування ефективної інфраструктури страхового ринку; розвиток системи державного контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів страхового ринку; відсутність єдиної системи незалежної оцінки збитку і порядку врегулювання збитків за договорами страхування, забезпечених державною підтримкою; відсутність постійної прозорої й доступної інформації щодо діяльності страховиків, які здійснюють цей вид страхування; висока вартість агрострахування), з боку страхових компаній (висока вартість страхування і необхідність оплати 100% страхової премії під час

укладення договору страхування; низька частка агрострахування у портфелі страхових компаній; відсутність у портфелі страхових компаній належного видового розмаїття страхових продуктів, що відповідали би потребам страховальників; недовіра страхових компаній до сільгосптоваровиробників; недооцінка потенціалу агрострахування та небажання «вкладатися» у цей «затратний» вид страхування; недостатній рівень кваліфікації працівників страхових компаній) та з боку аграрних підприємств (низька частка участі у страхуванні; застосування страхування переважно не як методу управління ризиками, а як допоміжного заходу під час отримання банківського кредиту; сумніви товаровиробників в ефективності такого інструменту та недовіра до страхових компаній; недостатність фінансових ресурсів у сільськогосподарських підприємствах для сплати страхових внесків).

Зрозуміло, що такий стан в агрострахуванні не дає можливості на належному рівні управляти ризиками в аграрному секторі задля забезпечення ефективності агропромислового виробництва, сталого та динамічного розвитку аграрного сектору економіки.

За висновками експертів з аграрного страхування, враховуючи підвищені ризики цього бізнесу, визнаємо, що роль аграрного страхування має бути однією з основних у аграріїв під час планування розвитку їх бізнесу. Однак на практиці все відбувається інакше. Рівень агрострахування в Україні становить лише 5–7%, тоді як у Польщі цей показник перебуває на рівні 30%, в Німеччині – понад 60% [17].

Основними проблемами, що виявлені в процесі аналізу ринку агрострахування, є відсутність державної підтримки розвитку галузі, складні умови та порядок, відсутність страхування саме тих ризиків, які найбільше турбують страховальників, відсутність гарантії отримання страхових виплат та їх своєчасності, що позначається на показниках, які характеризують сучасні тенденції в агрострахуванні.

Так, порівняно з 2013 р. кількість укладених договорів у 2018 р. зменшилась на 30%. Впродовж 2014–2018 рр. страхова сума зросла з 3 055 млн. грн. до 6 675 млн. грн., а саме у 2,2 рази. Сума премій, сплачених страховальниками-аграріями за 2014–2018 рр., зросла (із 72,8 млн. грн. до 206,6 млн. грн.) у 2,8 рази. Темпи приросту страхових премій зросли у 2016 р. до рівня 202,1% проти 106,7% у 2015 р. та 53,8% у 2014 р.

Щодо рівня виплат, то спостерігається негативна тенденція останніх років, оскільки якщо впродовж 2014–2016 рр. рівень виплат зостав із 7,6% до 44,2%, то вже у 2018 р. він становив лише 4,2% [18].

Отже, в основі наведених фінансових механізмів перебувають грошово-кредитні відносини, що здійснюються через фінансову систему задля досягнення визначених параметрів ефективності та потреб аграрних підприємств у фінансуванні їх діяльності.

Висновки. Діяльність аграрних підприємств є ризиковою з огляду на галузеву специфіку їх діяльності, тому застосування тих чи інших дієвих фінансових механізмів допоможе знівелювати ризики та загрози, викликані втратою можливостей поповнити фінансовий потенціал аграрних підприємств та поліпшити ситуацію в галузі. Ефективність фінансових механізмів забезпечення розвитку аграрного сектору економіки

залежить від правильно сформованої фінансової політики окремо взятого підприємства та держави загалом, що сприяє збігу економічних інтересів аграрного підприємства та держави.

Основними індикаторами інтересів підприємств аграрного сектору економіки є зростання обсягів виробництва валової продукції сільського господарства, підвищення продуктивності праці, стабілізація доходів сільськогосподарських товаровиробників та зростання прибутковості, рентабельності, зростання фінансового потенціалу, закріплення позитивних результатів агропромислового виробництва. Індикаторами інтересів держави є економічне зростання галузі сільського господарства,

нарощування експортного потенціалу, зростання кількості підприємств аграрного сектору, зміцнення їх позицій на внутрішньому ринку, розвиток галузі сільського господарства загалом та закріплення позицій країни на світовому ринку як постачальника конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції зокрема.

Формуванню фінансових механізмів розвитку аграрних підприємств має передувати розроблення державної політики розвитку аграрного сектору загалом на перспективу та встановлення засад забезпечення її впровадження в дію через систему відповідних інструментів та важелів впливу на пріоритетну й важливу для економіки галузь – сільське господарство.

Список використаних джерел:

1. Адаменко І.П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Бізнес-Інформ*. 2014. № 3. С. 341–345.
2. Кириленко І.Г. Структурні реформи в аграрному секторі України. *Економіка АПК*. 2015. № 9. С. 15–28.
3. Лупенко Ю.О., Андрос С.В. Банківське кредитування аграрного сектору економіки. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2019. № 16. С. 196–207.
4. Малік М.Й., Шпикун О.Г. Розвиток аграрного підприємництва в умовах інституціональних трансформацій. *Економіка АПК*. 2017. № 2. С. 5–16.
5. Рябоконт В.П., Новікова Н.Л. Удосконалення державного регулювання економічних інтересів аграрної сфери. *Економіка АПК*. 2016. № 3. С. 14–20.
6. Sabluk P., Luzan Y. Main directions of the state of Agrarian Policy in Ukraine. *Economika APK*. 2011. № 5. P. 3–17.
7. Анастасова К.А. Механізм фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств. *Молодий вчений*. 2017. № 1.1 (41.1). С. 1–5.
8. Збарський В.К., Горьовий В.К. Державна підтримка сільського господарства. *Економіка АПК*. 2017. № 2. С. 74–80.
9. Понад 2,84 млрд. грн. держпідтримки перераховано українським аграріям. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?id=345ab5bf-4830-4e84-bc5a-e446b345e783> (дата звернення: 26.08.2020).
10. Тупальська О.В. Держпідтримка фермерів – 2020: напрями та перелік документів для отримання. 26 червня 2020. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/759-derjpidtrimka-fermeriv-2020-napryamki-ta-perelik-dokumentiv-dlya-otrimannya> (дата звернення: 26.08.2020).
11. Демчук Н.І., Воловик Д.В. Проблеми фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. 2013. Вип. 21. С. 207–211.
12. Вдовенко Л.О. Механізми банківського кредитування в системі фінансового забезпечення підприємницької діяльності в аграрній сфері : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.08 ; НААН України, ННЦ «Інститут аграрної економіки». Київ, 2015. 37 с.
13. Огляд банківського сектору / Національний банк України. Лютий 2020 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2020-02.pdf?v=4 (дата звернення: 31.08.2020).
14. Лупенко Ю.О., Андрос С.В. Моделювання кредитної системи в умовах взаємодії банківського сектору з мікрофінансовими організаціями для фінансової підтримки агробізнесу. *Облік і фінанси*. 2020. С. 74–80.
15. Стельмащук А.М. Формування ринкової моделі агрострахування на засадах державно-приватного партнерства. *Інноваційна економіка*. 2019. № 1–2. С. 13–24.
16. Тулуш Л.Д., Прокопчук О.Т. Ринок агрострахування в Україні: тенденції та перспективи. *Економіка АПК*. 2018. № 8. С. 55–64.
17. Сахацький М.П. Державна підтримка агрострахування в сучасних умовах. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2010. № 4(57). С. 3–7.
18. Ринок агрострахування в 2018 андерайтинговому році. Аналітичне дослідження. Міністерство аграрної політики та продовольства України, травень 2019. URL: <https://agro.me.gov.ua/storage/app/sites/1/управлінняфінансів/Страхування/агрострахування%20у2018.pdf> (дата звернення: 10.08.2020).

References:

1. Adamenko I.P. (2014) Finansova polityka yak instrument sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy [Financial policy as an instrument of socio-economic development of the country]. *Biznes-Inform*, no. 3, pp. 341–345.
2. Kyrylenko I.H. (2015) Strukturni reformy v ahrarnomu sektori Ukrainy [Structural reforms in the agricultural sector of Ukraine]. *Ekonomika APK*, no. 9, pp. 15–28.
3. Lupenko Yu.O., Andros S.V. (2019) Bankivske kredytuvannya ahrarnoho sektoru ekonomiky [Bank lending to the agricultural sector of the economy]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU "KPI"*, no. 16, pp. 196–207.
4. Malik M.Y., Shpykuliak O.H. (2017) Rozvytok ahrarnoho pidpriemnytstva v umovakh instytutsionalnykh transformatsii [Development of agrarian entrepreneurship in the conditions of institutional transformations]. *Ekonomika APK*, no. 2, pp. 5–16.
5. Riabokon V.P., Novikova N.L. (2016) Udoskonalennia derzhavnogo rehuliuвання ekonomichnykh interesiv ahrarnoi sfery [Improving state regulation of economic interests of the agricultural sector]. *Ekonomika APK*, no. 3, pp. 14–20.
6. Sabluk P., Luzan Y. (2011) Main directions of the state of Agrarian Policy in Ukraine. *Ekonomika APK*, no. 5, pp. 3–17.
7. Anastasova K.A. (2017) Mekhanizm finansovoho zabezpechennia rozvytku ahrarnykh pidpriemstv [The mechanism of financial support for the development of agricultural enterprises]. *Molodyi vchenyi*, no. 1.1 (41.1), pp. 1–5.
8. Zbarskyi V.K., Horovyi V.K. (2017) Derzhavna pidtrymka silskoho hospodarstva [State support of agriculture]. *Ekonomika APK*, no. 2, pp. 74–80.

9. Pres-sluzhba Minekonomiky (2019) *Ponad 2,84 mlrd hrn derzhpidtrymky pererakhovano ukrainskym ahrariiam* [More than UAH 2.84 billion of state support was transferred to Ukrainian farmers]. Available at: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?id=345ab-5bf-4830-4e84-bc5a-e446b345e783> (accessed 26 August 2020).
10. Tupalska O.V. (2020) *Derzhpidtrymka fermeriv-2020: napriamy ta perelik dokumentiv dlia otrymania* [State support for farmers 2020: directions and list of documents to obtain]. Available at: <https://agropolit.com/spetsproekty/759-derjpidtrimka-fermeriv-2020-napryamki-ta-perelik-dokumentiv-dlya-otrimannya> (accessed 26 August 2020).
11. Demchuk N.I., Volovyk D.V. (2013) Problemy finansuvannya diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Problems of financing the activities of agricultural enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats Podilskoho derzhavnogo ahrarno-tekhnicnoho univer-sytetu*, vol. 21, pp. 207–211.
12. Vdovenko L.O. (2015) *Mekhanizmy bankivskoho kredyтування v systemi finansovoho zabezpechennia pidpriemnytskoi diialnosti v ahrarnii sferi* [Mechanisms of bank lending in the system of financial support of entrepreneurial activity in the agricultural sphere] (Abstract to Dr. Sc. Thesis), Kyiv: Institut ahrarnoi ekonomiky.
13. Natsionalnyi bank Ukrainy (2020) *Ohliad bankivskoho sektora* [Overview of the banking sector]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2020-02.pdf?v=4 (accessed 31 August 2020).
14. Lupenko Yu.O., Andros S.V. (2020) Modeliuvannya kredytnoi systemy v umovakh vzaiemodii bankivskoho sektora z mikrofinansovymi orhanizatsiiamy dlia finansovoi pidtrymky ahrobiznesu [Modeling the Credit System in the Conditions of Interaction of the Banking Sector with Microfinance Organizations for Financial Support of Agricultural Business]. *Oblik i finansy*, no. 2(88), pp. 74–80.
15. Stelmashchuk A.M. (2019) Formuvannya rynkovoi modeli ahrostrakhuvannya na zasadakh derzhavno-pryvatnoho partnerstva [Formation of a market model of agricultural insurance on the basis of public-private partnership]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 1–2, pp. 13–24.
16. Tulush L.D., Prokopchuk O.T. (2018) Rynok ahrostrakhuvannya v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy [Agricultural insurance market in Ukraine: trends and prospects]. *Ekonomika APK*, no. 8, pp. 55–64.
17. Sakhatskyi M.P. (2010) Derzhavna pidtrymka ahrostrakhuvannya v suchasnykh umovakh [State support of agricultural insurance in modern conditions]. *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomor'ia*, no. 4(57), pp. 3–7.
18. Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy (2019) *Rynok ahrostrakhuvannya v 2018 anderaitynhovomu rotsi. Analitichne doslidzhennia* [Agricultural insurance market in the 2018 underwriting year. Analytical research]. Available at: <https://agro.me.gov.ua/storage/app/sites/1/управлінняфінансів/Страхування/агрострахування%20у2018.pdf> (accessed 10 August 2020).

Vdovenko Iryna
National Scientific Centre
“Institute of Agrarian Economics”

FINANCIAL MECHANISMS FOR ENSURING DEVELOPMENT ENTERPRISES OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY: FEATURES AND DISADVANTAGES

In the conditions of unstable market environment the role of efficiency of management of finances of the enterprises through application of effective financial mechanisms of development of the enterprises of agrarian sector grows. The main financial mechanisms of development of agricultural enterprises are analyzed, their features and shortcomings are determined. It is established that the introduced system of financing state support of the agro-industrial complex does not provide the legally defined assistance to agricultural enterprises, their competitiveness in domestic and foreign markets, food security, strengthening social protection of the rural population mainly due to imperfections of existing mechanisms and reluctance of farmers. Deterrent factors for lending to agricultural enterprises and the development of agricultural insurance have been identified, which makes it impossible to improve their financial security and effective risk management in the agricultural sector in order to increase the potential for their dynamic development. The main problems of the agricultural insurance market are the lack of state support for the development of the industry, difficult conditions and procedures, lack of insurance of those risks that most concern policyholders, lack of guarantee of insurance payments and their timeliness, which, in turn, affects indicators of current trends agricultural insurance. The main deterrents to lending to agricultural enterprises are high interest rates; unacceptable requirements for collateral; reluctance of banks to lend to start-ups and small and medium-sized businesses; increased requirements for financial reporting. Annual changes in the procedures and mechanisms for allocating funds from the state budget, their cumbersome, late approval and repeated changes during the year cause untimely receipt of state financial support and inefficient use and return to the state budget at the end of the year. The effectiveness of financial mechanisms to ensure the development of the agricultural sector of the economy depends on the well-formed financial policy of the individual enterprise and the state as a whole, which contributes to the coincidence of economic interests of the agricultural enterprise and the state.

Key words: financial policy, financial mechanisms, bank lending mechanism, insurance protection mechanism, state financial support mechanism, financial support.

JEL classification: Q14